

YENİDEN BAŞLARKEN

Hfza Topuz

Yayınımıza beş yıla yakın bir ara verdikten sonra kaldığımız yerden devam ediyoruz. Amacımız yine aynı; iletişim dünyasındaki olayları duyurmak ve yorumlamak, iletişim alanında araştırma yapanlara destek olmak, Unesco'nun bu alanlardaki çalışmalarına Türkiye'den ışık tutmak, Unesco Millî Komisyonu'nun etkinliklerini yansıtmak.

İletişim konuları son yıllarda yalnız dünyada değil, Türkiye'de de büyük bir güncellik kazandı. Körfez Savaşı uluslararası haberlerin ne ölçüde çarpıtılabileceği ve kaynaklarda çoğulculuğun nasıl yol olabileceğini gösterdi. Bu konularda sayısız araştırma yapıldı, toplantılar düzenlendi, kitaplar yayınlandı. Uluslararası iletişimdeki bu düzensizlik bütün dünyada çok geniş tepkiler uyandırdı, ama bizde bu olayın geniş yankılar uyandırdığı pek söylenemez.

Türkiye'de daha başka konuların üzerinde duruldu. Seçim kapmanyalarında siyasal reklamcılık, yayınları, özel televizyonlar, yeni bir radyo televizyon yasasının hazırlanması gibi olayların yanı sıra gazetelerin durumu da ilgi ile izlendi. Birkaç yıl önce kurulan Asil Nadir imparatorluğu çöktü, Asil Nadir'in ele geçirdiği gazeteler büyük bunalımlara düştüler ve gazeteciler perişan oldu.

Cumhuriyet gazetesi de Nadir Nadi'nin ölümünden bir süre sonra bir bunalım dönemine girdi ve hâlâ toparlanamadı.

Hürriyet ve Sabah grupları şimdi Show TV ile birlikte yeni bir tv yayınına hazırlanıyorlar.

Gazetelerin toplam tirajı yıllardan beri hep aynı. Basın artık kitleleri sürükleyemiyor. Hele gençler için gazeteler hiç çekici değil. Basın onların sorunlarını yansıtmıyor, onların güdülenmeleri ile ilgilenmiyor. Genelde eğlence ve reklam ağırlıklı olan TV programlarının çağdaş toplumun sorunlarına ışık tutucu, güdüleme yaratıcı ve yol gösterici olduğu hiç söylenemez.

Amaç çok izleyici toplamak ve daha çok reklam elde etmek. Star 1 ile TRT kanalları bu alanda birbirleriyle yarışıyorlar sanki.

İletişim Dünyası'na yeniden başlarken dünyanın ve Türkiye'nin iletişim düzeni hiç de iç açıcı görünmüyor. Ama bugüne gelinceye kadar ne düzenler devrildi, ne düzenler kuruldu. Gazete okuyucuları, radyo dinleyicileri, TV izleyicileri gitükçe bilinçleniyorlar ve bilinçlenecekler. Biz de Unesco'nun hümanist, laik, demokratik ve barışçı ilkeleri ışığında bu gelişmelere, karınca kararınca, katkıda bulunmaya çalışacağız.

YENİ BİR RADYO

TELEVİZYON DÜZENİ

Çağdaş kitle iletişim kuruluşlarında çalışanlarla kamuoyu arasındaki güvenin sağlanması ve sürdürülmesinde meslek ahlak kurallarının belirlenmesi giderek yaygın hale gelen bir uygulamadır..

Korkmaz ALEMDAR

İletişim dünyasının gündeminde yeni bir radyo ve televizyon düzeni önemli yer tutuyor. Ticari televizyonların kurulmasına olanak sağlamak üzere anayasa ve yasanın değiştirilmesi isteniyor. Siyasal iktidar bu konuda düzenleme yapılabilmesi için çalışmalar başlattı.

Devlet Bakanı Gökberk Ergenekon konuya ilişkin görüşleri derlemeye çalışıyor. Ancak kesin olarak belirlenmiş bir takvim yok. Türk siyasal yaşamı

sürprizlerle dolu olduğu için yeni düzenleme konusundaki gelişmeler şartıtcı olmamalıdır.

Buna rağmen kurulacak düzenin ilkeleri üzerinde düşünmek gerekir. Türkiye'de radyo ve televizyon yayıncılığının serbest bırakılması ana ilke olarak benimsenmelidir. Çünkü radyo ve televizyonun temel işlevidir. Türkiye'de insanları bütün gelişmelerden haberdar kılabilecek bir iletişim sisteminin parçası olarak

RADYO VE TELEVİZYONDA YENİ DÜZENLEMENİN ANA İLKELERİ

" Demokratik bir toplumda ayırım gözetmeksizin herkesin düşünce ve düşüncesini açıklama özgür lüğü vardır "

4.Sayfada

RADYO VE TELEVİZYON YAYINCILIĞINDA YENİ BİR SOLUK

Önce teknik altyapının yeterli olup olmadığı sorunu ile karşı karşıyayız. Hemen ardından vericilerin durumu ne olacak sorusu geliyor.

5.Sayfada

İÇİNDEKİLER

1991' de Türk Basını.....	7.Sayfada
Belediyeler ve yerel radyolar.....	8-9.Sayfada
TÜRSAK Sempozyumu.....	12.Sayfada
Yeni çıkan yayınlar.....	15.Sayfada
UNESCO' dan haberler.....	16.Sayfada

radyo ve televizyon kuruluşlarının serbestçe kurulup özgürce çalışmalarına olanak tanınmalıdır.

Bunu sağlamak üzere özerk bir ulusal iletişim kurumunun oluşturulması gerekecektir. Bu kurum teknik düzenlemelerin yapılmasından, yayın izni verilmesine yayınların belirlenen ilkelere uygun yürütülmesine kadar bir çok konuyu düzenlemeye ve gerektiğinde yayın izninin geri alınmasına karar vermeye yetkili organ olmalıdır.

Yeni radyo ve televizyon düzeninde üzerinde özenle durulması gereken bir konu tekelleşmenin önlenmesidir

Böylesine önemli bir kurumun oluşturulması sistemin işleyişi açısından son derece önemlidir. Bu bakımdan kurum üyelerinin seçilme biçimleri üzerinde özenle durulması, kararlarının kamoyu tarafından serbestçe izlenebilmesi için açıklık ilkesinin kesin ve açık biçimde öngörülmesi zorunludur.

Yeni radyo ve televizyon düzeninde üzerinde özenle durulması gereken bir konu tekelleşmenin önlenmesidir. Tekelleşme bilgilenmeye sınır getirdiği için, özgürlükleri tehlikeye attığı ve çalışanların iş güvenliğini ortadan kaldırdığı için üzerinde durulması gereken bir olgudur. Bu konuda ulusal bir anti tekel kurumunun oluşturulması, bu kurumun ekonominin bütün dallarındaki tekelleşme eğilimleri ile ilgilenmesi en iyi yoldur. Böyle bir düzenleme yapıldıkça, ticari radyo ve televizyon yayıncılığı yapacak birden çok şirketin tek kişi veya kuruluş tarafından kontrol edilmemesi ve tek kişi veya kuruluşun değişik kitle iletişim araçlarının denetimini aynı anda yapmasının sağlanması gerekir. Ayrıca

İLETİŞİM AHLAKI

Çağdaş kitle iletişim kuruluşlarında çalışanlarla kamoy arasındaki güvenin sağlanması ve sürdürülmesinde ahlak-etik kurallarının belirlenmesi giderek yaygın hale gelen bir uygulamadır. Bunun kamu ve ticari yayın kuruluşları için de düşünülmesi yararlı olacaktır.

Ancak bir ahlak-etik düzenlemesi çeşitli düzeyde sorumlulukları farklı olan kişiler için ayrı ayrı oluşturulmalıdır. Bu konuda Unesco'nun geliştirdiği ilkeler yol gösterici olacaktır.

KAMU GÖZCÜSÜ (OMBUDSMAN)

Kamu gözcüsü ya da batı dillerindeki deyişle ombudsman, demokratik ülkelerde iletişim araçlarının iç denetimini sağlamada önemli görevler yerine getirir. Yasal yaptırımlarla donatılmamışlardır, kurumların işleyişinde doğrudan karışmaları söz konusu değildir, ancak yayın kuruluşlarının işleyişinde şikayetleri araştırır, yanlışların düzeltilmesinde rol oynar.

Ombudsman görev yaptığı kuruluş tarafından atanmaz. Ücretini bu kurumdan almaz. Bu onun bağımsız davranmasını sağlamak için bulunmuş ve Türkiye'de uygulanması yararlı olan bir özelliğidir.

Kamu gözcüsü yayımla ilgili şikayetleri inceler, raporunu ilgili kurum elemanlarının bilgisine sunar. Bu raporlar kimsenin işine son vermek için dayanak olarak kullanılamaz.

Kamu ve ticari yayın kuruluşlarının ombudsmanlarının atamaları ve ücretleri Ulusal İletişim Kurumu tarafından yapılır.

TEKELLEŞME

Kitle iletişim alanında tekelleşme evrensel olarak kaygı yaratan bir konudur. Bilgilenmeye sınır getirdiği, özgürlükleri tehlikeye attığı ve çalışanların iş güvenliğini ortadan kaldırdığı için üzerinde önemle durulan bir olgudur.

Tekelleşmenin Türkiye'de önlenmesi gerekir. Bunun için de yasal düzenlemelere ihtiyaç vardır. Bu çerçevede ulusal bir anti tekel kurumunun oluşturulması, bu kurumun ekonominin bütün dallarındaki tekelleşme eğilimleri ile ilgilenmesi en iyi yoldur. Böyle bir düzenleme yapıldıkça,

1. Ticari radyo ve televizyon yayıncılığı yapacak birden çok şirketin tek kişi veya kuruluş tarafından kontrol edilmemesi,

2. Tek kişi veya kuruluşun değişik kitle iletişim araçlarının denetimini (sahipliğini) aynı anda yapmamasının sağlanması gerekir.

3. Çoğulculuğun sürdürülebilmesi için alanda yeni kuruluş ve girişimleri olanaksız kılacak düzenlemelerin engellenmesi, tıkanıklıkları açacak desteklerin oluşturulması zorunludur.

çoğulculuğun sürdürülebilmesi için alanda yeni kuruluş ve girişimleri olanaksız kılacak düzenlemelerin engellenmesi zorunludur.

Yeni radyo ve televizyon düzeninde kamu radyo ve televizyon kuruluşlarının özerk olması zorun-

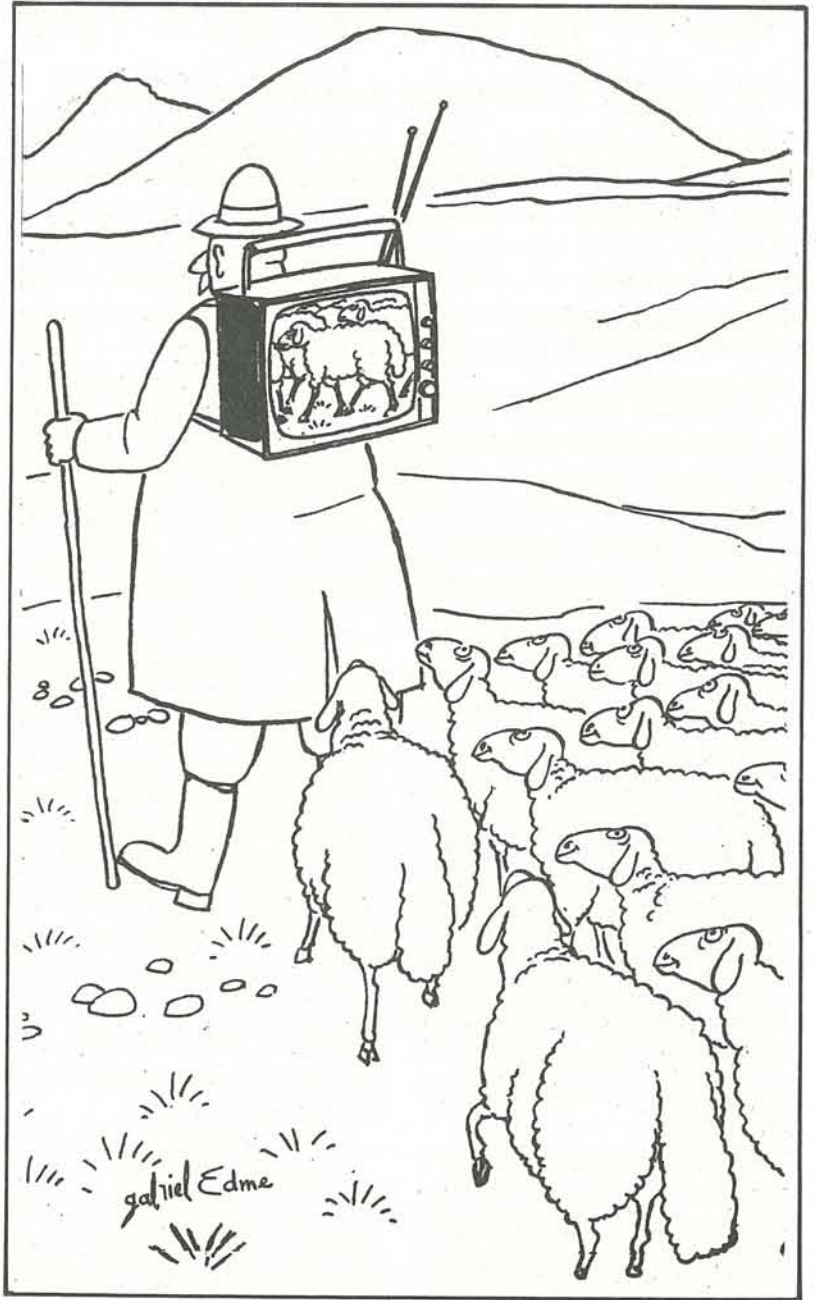
ludur. Özerklik ilkesi yasada açıkça yazılmalıdır. Özerkliğin amacı yaygın kuruluşunun önce siyasal sonra başka güçlerin baskısından uzak çalışmasına olanak vermektir. Özerk bir kamu yaygın kuruluşu demokratik toplumun güvencesidir.

Ancak bir yayın kuruluşunun sadece yasayla özerk kılınması beklenmemelidir. Özerkliğin idari ve mali özerklik olarak önce genel ilke olarak benimsenmesi, bunu gerçekleştirecek koşulların açıkça belirtilmesi sonra da özerkliği yayın kurumunun her kademesine yayacak mekanizmaların kurulmasına ve işletilmesine olanak tanınması gerekir.

Ticari yayıncılığa izin verirken, radyo ve televizyon kuruluşlarında çalışanların konumlarına uygun bir statü içinde düşünülmeleri zorunludur. Kamu radyo ve televizyon kuruluşlarında çalışanların memur olarak düşünülmeleri anlayışına son verilmelidir. Belki bu alanda bütün çalışanların gazeteci statüsünde sayılmaları en tutarlı yol olacaktır.

Bunun yanı sıra çağdaş kitle iletişim kuruluşlarında çalışanlarla kamuoyu arasındaki güvenin sağlanması ve sürdürülmesinde meslek ahlak kurallarının belirlenmesi giderek yaygın hale gelen bir uygulamadır. Bunun kamu ve ticari yayın kuruluşları için de düşünülmesi yararlı olacaktır. Ancak bir meslek ahlak düzenlemesi çeşitli düzeyde sorumlulukları farklı olan kişiler için ayrı ayrı oluşturulmalıdır. Bu konuda Unesco'nun geliştirdiği ilkeler yol gösterici olacaktır.

İlke düzeyinde konuşulduğunda bile son derece önemli bir karmaşık boyutları olan radyo ve televizyon yayıncılığı, ayrıntulara girildiğinde olağanüstü çapraşık yönleri olan bir alandır. Bu bakımdan üzerinde önemle durulması, belki bıkıncaya kadar konuşulması tartışılması gerekir. Siyasal iktidar açısından görüşlerin toplanması yeterli sayılmamalıdır. Bunların bir değerlendirilmeden sonra tekrar herkesin bilgisine sunulması, yeniden tartışılması gerekir. Ancak böyle en az yanlış olan, herkesin tanıyıp bilebileceği bir radyo televizyon sistemi oluşturulabilir.

ABD ' de ticari televizyon reklamları

Amerikan Psikologlar Derneği, ticari televizyonların çocukların, yaşlıların ve azınlıkların sorunları ile kadınların imajını olduğu gibi yansıtmadığını açıkladı. Ticari televizyon programları reklam verenlerin mallarını satın alacak genç ve varlıklı Amerikalılara yönelik olarak hazırlanıyor.

AP' nin haberine göre Amerikan Psikologlar Derneği, ticari yayınlarda kamu çıkarlarının gözetilmesini istedi.

RADYO VE TELEVİZYONDA YENİ DÜZENLEMENİN ANA İLKELERİ

İnsanlık yönetim biçimi olarak demokrasiyi kurmaya ve güçlendirmeye çalışmaktadır. Bu çabalara Türkiye'de yaşayan insanların da katkıda bulunması bir görevdir. Bunun için aşağıda belirtilen noktalara ödenmeden bağlı kalınması zorunludur.

İnsan hakları ve temel özgürlükler bütün insanların doğumlarıyla elde ettikleri vazgeçilmez haklardır ve yasalarla güvence altına alınması gerekir. Bunların korunması ve geliştirilmesi devletin başta gelen görevidir. Bunlara saygı devlet otoritesine karşı güvence oluşturur. Bunlara uyulması ve tam olarak uygulanması özgürlüğün, adaletin ve barışın temelidir.

Demokratik yönetim genel oya dayalı, düzenli olarak yapılan özgür ve adil seçimlerle ifadesini bulan halk iradesine dayanır. Demokrasinin temelinde insana saygı ve hukukun üstünlüğü yatar. Demokrasi, düşünce ve düşüncenin açıklanması özgürlüğünün, toplumun her kesimine karşı hoşgörünün ve herkes için fırsat eşitliğinin en iyi güvencesidir.

Temsili ve çoğulcu niteliğiyle demokrasi seçmene karşı sorumluluğu, kamu görevlilerinin yasalara uyma yükümlülüklerini ve tarafsız bir biçimde dağıtılan adaleti kapsar. Kimse yasaların üstünde olamaz.

Demokratik bir toplumda ayırım gözetmeksizin herkesin düşünce ve düşüncesini açıklama özgürlüğü vardır. Örgütlenme ve toplantı düzenleme özgürlüğü kısıtlanmamalıdır. Demokratik toplumların yurttaşları kamu etkinliklerinden haberdar olmalıdırlar. Bunun için de kamu yaşamına ilişkin bütün bilgilerin isteyenlere sunulmasını sağla-

yacak önlemlerin alınması gerekir. Kitle iletişim araçlarının bu bilgilerin elde edilip duyurulmasında önemi büyüktür. Halkın habere ulaşması - aydınlanması - nı sağlayıcı düzenlemelere kavuşturulmaları gerekir.

Bu ilkeler sadece ulusal boyutta düşünülemez. Evrensel geçerlilik kazandıkları ölçüde güçlenirler, uygulanabilirler. Bu bakımdan demokratik ilkelerin yaygınlaşması ve kökleşmesi için uluslararası işbirliğinin önemi büyüktür.

Uluslararası ekonomik ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi bu çerçevede önem kazanmaktadır. Ancak bu ilişkiler de barış, güvenlik ve işbirliği ortamı içinde kurulup geliştirilebilirler. Uluslar arasında da demokratik anlayışın yaygınlaştırılması zorunludur. Karşılıklı hak ve çıkarlara saygı duyulması, anlaşmazlıkların barışçı yollarla çözülmesi, savaşa karşı ortak tutum alınması gerekir. Bunların gerçekleştirilmesi için uluslararası plandaki her türlü dengesizliğin giderilmesine çalışılmalıdır.

Kitle iletişimi alanındaki düzenlemelerin temel amacı ulusal ve uluslararası düzeyde insanlığı ilgilendiren ana konulardaki çözüm yollarının açık tutulabilmesi olmasıdır. Bu bakımdan kamunun çıkarlarının korunması ile özgürlüklerin korunması arasında duyarlı bir denge oluşturulmalıdır.

Biz, kitle iletişim araçlarına yönelik, özellikle de radyo ve televizyon alanındaki bir düzenlemede temel hedefin insanların tüm gelişmelerden özgürce haberdar kılınmasını güvence altına alacak aydınlanma hakkına kavuşturulması olduğuna inanıyoruz.

RADYO VE

Yetmiş yılı aşkın bir radyo yayıncılığı ve yirmibeş yıla yakın bir televizyon yayıncılığı birikiminden sonra toplumumuz özel radyo ve televizyon yayıncılığı ile karşı karşıya bulunuyor. Bu çok önemli konu üzerinde düşünmek gerekiyor.

Önce teknik altyapının yeterli olup olmadığı sorunu ile karşı karşıyayız. Hemen ardından vericilerin durumu ne olacak sorusu geliyor. Bunların yanısıra gerek özel yayıncılığı gerekse kamu yayıncılığını düzenleyecek bir yüksek kurulun yapısı ile özerklik konusu sıradaki yerlerini alıyorlar.

Teknik alt yapı:

Teknik yetkililerin aktardıkları bilgilere göre Türkiye'de, uluslararası planda onaylanmış dört televizyon kanalı bulunuyor. Hatta dördüncü kanalın birtakım pürüzleri var. Özellikle Ege Kıyılarındaki yayınlarla ilgili görüşmeler hâlâ sürdürülüyor. TRT bu olanaklarla, birisi uluslararası düzeyde, dördü ulusal kapsamlı beş kanaldan televizyon yayınlarını sürdürüyor. Gene teknik yetkililerin aktardıkları bilgilere göre ülkemizde geniş kapsamlı dört, yalnızca büyük kentlerimizi kapsayacak biçimde de iki olmak üzere toplam altı kanaldan yayın yapma olanağı var. Bütün bunlar bugünün ya da yakın geleceğin gerçekleri. İleride bunları aşabilecek bir teknik yapılanma gerçekleştirilecek. Bu tür sorunlar hemen hemen tüm ileri ülkelerde yaşanmış. Kimileri sorunu uydu yayınları ile çözmüşler, kimileri kablolu şebekelerle, kimileri ise güçlü ve çok kısa dalga boylu sistemlerle. Pek yakın olmasa da gelecekte bir

TELEVİZYON YAYINCILIĞINDA YENİ BİR SOLUK

Hadî ŞENOL

gün bu çözüm türlerinden biri ülkemizde de uygulamaya girecek.

Vericiler:

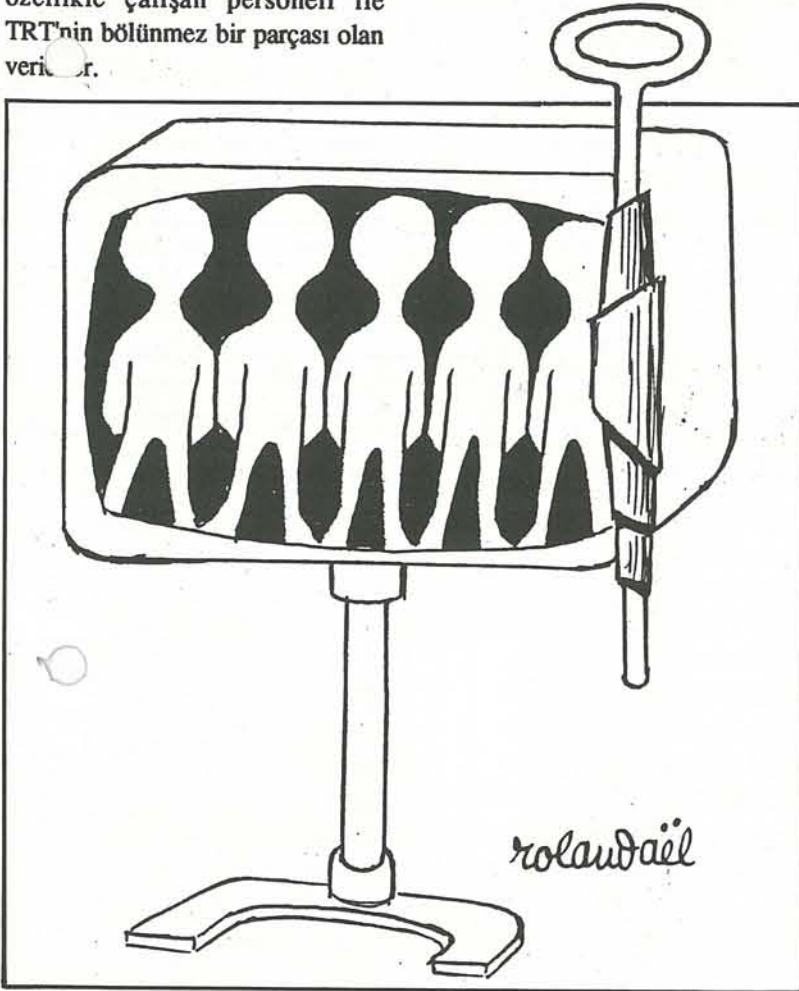
Ülkemizdeki radyo ve televizyon yayınlarının yeniden düzenlenmesinde önemli sorunlardan biri de vericiler. Teknik dille söylendiğinde verici istasyonları. Anayasamızdaki tanımı ile istasyonlar. Yolu ile, binası ile, teknik donanımı ile, özellikle çalışan personeli ile TRT'nin bölünmez bir parçası olan vericilerdir.

cılara büyük yatırımlar yapmış, yayın disiplini eğitimini benimsemiş verici personeli yetiştirmiştir.

Ülkemizdeki radyo - televizyon vericilerinin sayısal durumu şöyle: Radyo vericilerinin sayısı 301 dir. Bunların 15 tanesi genlik modülasyonlu, 286 sı ise frekans modülasyonlu vericilerdir. Televizyonun ana verici sayısı ise 120 dir. Akta-

planlanan sürelerden önce yayını yurdun dört bir yanına ulaştırmıştır. Bu alandaki personel sayısı ise 1200 dür. Gece gündüz demeden çalışan, yolu olmayan zirvelerde günlerce mahsur kalan, kendilerine ulaşan yayın sinyallerini insanlarına aktarma inancı ile güçlükleri göğüs geren bu insanların, yayını hazırlayanlarla aynı çatı altında olmaları gerekir. Bunun nedeni ise son derece açıktır. Bir organ bağlı bulunduğu yerden koparılıp bir başka ortamda alıkonulunca bu organın gederek alıştığı disiplinin dışına çıkması doğaldır. Doğal olan bu başkalaşım, yayın için çok tehlikeli bir sonuçtur.

Sorulması gereken sorulardan biri de vericilerin yıllık giderlerinin nasıl karşılanacağıdır. Bu sorunun bizce tek ve doğru yanıtı vericileri kullananlarca karşılanması gereğidir. Ancak ülkemizdeki reklam potansiyeli ile vericilerin masraflarını yan yana koyunca özel radyo ve televizyon yayıncılığının pek bir albenisinin kalmadığını kolayca görebiliriz. Belki de yeni düzenlemenin en can alıcı noktası budur. Özel girişimci, kâr amacı gütmeyen, hatta zarar edecek bir işletmeyi ne diye kurmaya çaba harcasın. Teknik yetkililerin açıkladıklarına göre vericilerin TRT'ye devredilmesi ile kuruma yılda 950 milyar artı bir yük gelecektir. Bu ödemenin yaklaşık 150 milyar lirası personel gideri, kalan bölüm ise işletme masraflarıdır. Ülkemizdeki potansiyel reklam geliri bir trilyon beşyüz milyar lira olduğuna göre giderler çıkınca bölüşülecek gelir bir anda 500 milyara düşmekte. Bu gelirlle,

Konunun tarihsel gelişimini bu yazı kapsamında anlatmak zor. Ancak birkaç önemli noktaya değinmeden de geçemeyiz. TRT kuruluşundan itibaren vericilere ve aktarı-

ıcı, halk arasındaki söyleyişi ile yansıtıcı sayısı ise 2304'dür. Bunların hemen tümünü TRT kurmuştur. Aktarıcılarını kendisi üretmiş, mühendisini işçi gibi çalıştırmış,

en azından üçü özel iki tanesi de kamu adına yayın yapacak olan beş televizyon kanalı yayınlarını sürdürülebilir mi? Özel televizyonların yayılabilmesi için bir anda iki değişik görüş karşımıza çıkıyor. Birincisi son derece tehlikeli ve bir o kadar da düzenlenmesi zor olan dışardan kiralanmış uydu aracılığı ile gerçekleştirilen televizyon yayınları. İkincisi ise özel radyo ve televizyonculuğun yaşaması için devletin katkıda bulunması. Böylesi çıkmazların olduğu bir durumda özel yayıncılığın gerekip gerekmediği sorusuna verilen yanıt sadece çoğulculuğun gereği, demokrasinin gereği olmakta. Oysa çoğulculuğun da demokrasinin de öncelikli gereği, TRT'nin özerk bir yapıya kavuşturulması olmalı kanımızca. Hem de öylesine özerk bir ortam olmalı ki, geçmişteki acı deneyimler yaşanmasın.

Özerklik ve Radyo - Televizyon Yüksek Kurulu:

Özerklik üç ana öğeden oluşur. Gerçekte bu üç ana öğenin ikisi üçüncüsünü gerçekleşmesi için gereklidir. Bunlardan birinci öğe mali özerkliktir. İkincisi idari özerkliktir. Üçüncü ve esas öğe ise yayımsal özerklik. Yayın yetkisi özerkliği gerekli kılan ana öğe. Yayın olmadığı sürece özerklik pek gerekli olmayabilir.

Özerklik, günümüzde moda sözcüklerden birini oluşturmakta. Vericiler sorunu söz konusu edildiğinde, özerk bir telekom genel müdürlüğü hemen gündeme geliyor. Özel ve kamu radyo - televizyon yayınlarını düzenleyecek olan yüksek kuruldan söz edildiğinde özerk bir yüksek kurul gündeme geliyor. Oysa yayın yapma çabası bulunmayan kurumlara özerklik tanınarak yayın yapacak kuruluşları denetleme görevinin verilmesi hayli tehlikeli olur kanımızca.

Radyo ve Televizyon yayınları yasasında yer almasını istediğimiz önemli bölümlerden biri de "Radyo ve Televizyon Yayıncıları Birliği" bölümüdür. Bu, radyo ve televizyon yayınlarını gerçekleştiren kurumlardaki doğrudan program, haber ve teknik hizmetlerde görev alan kişilerin oluşturacakları bir birlik. Tüzel kişiliğe sahip, kamu kurumu niteliğinde bir meslek kurulu olan birlik, mesleğin olduğu kadar toplumun haklarını da korumayı üstlenmeli. Yayıncı personelin meslek özelliklerini belirleyen birlik, onlara bu konuda yeterli sertifikası vermeli. Mesleğin onurunu korumalı ve gelişmesini sağlamalı. Yayıncılığın bir meslek olmasını sağlayan "Yayın ahlâkı ve düzeni" ilkelerini belirlemeli ve onları korumalı.

Kamu gözcüsü (ombudsman) atamalı. Radyo ve Televizyonlardaki yayınlarla ilgili kamuoyundan gelen şikayetleri incelemeli ve gereğinin yapılması için çaba harcamalı. Yayında çalışanlarla kamuoyu arasındaki bağları güçlendirecek çalışmalar yapmalı. Çoğulcu ve demokrat düşüncenin gereği olarak bu alandaki yeni kuruluşları desteklemeli. Özel yayıncılıkta tekelleşmenin önlenmesi için çaba harcamalı. Yayınların, toplumun gereksinimleri doğrultusunda hazırlanmasını sağlamalı.

Bütün bu sorunlar ortadayken bir yasa değişikliği ile, gerekliliği su götürmez bir değişiklik karşısındayız. Kolay olmayacak yeni düzenlemeler. Yılların çarpıklığını bir anda silip atmak hayli zor. O nedenle yazımızı günün moda deyişi olan "hadi bakalım kolay gelsin" tümcesi ile bitirmek istemiyoruz. İyi olur, güzeli olur, doğrusu olur sözcüklerinin yer aldığı bir tümce ile bitirelim istedik.

1991'DE

1991 yılı gerek dünya için gerekse Türkiye için birçok olumsuzlukların yaşandığı bir yıl oldu. Körfez krizi nedeniyle uluslararası düzeyde görülen ekonomik ve siyasal huzursuzluklar ülkemizi de yakından etkiledi. Bunların yanısıra 91'de de tüm hızıyla devam eden Güneydoğu Anadolu olayları söz konusu huzursuzluğu daha bir pekiştirdi. Bütün bu olumsuz gidişten basın da kendisine düşen payı alacaktı elbet. Gerek sözü edilen olumsuzlukların etkisiyle gerekse siyasal iktidarın getirdiği yasal engellemelerle 1991, basınının da tam anlamıyla can çektiği bir yıl oldu.

Yasal Engellemeler:

1990 yılında çıkarılan Güneydoğu Anadolu Kararnamesi ile basına getirilen kısıtlamalar tüm şiddetleriyle sürerken 1991'de buna bir yenisi daha eklendi: Terörle Mücadele Yasası. Söz konusu yasanın "isim ve kimlik belirterek ya da belirtmeyerek kime yönelik olduğunun anlaşılmasını sağlayacak surette kişilere karşı terör örgütleri tarafından suç işleneceğine veya terörle mücadelede görev almış kamu görevlilerinin hüviyetlerini açıklamaya veya yayınlayanların veya bu yolla kişileri hedef gösterenlerin 5 milyon liradan 10 milyon liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılacağı" biçimindeki 6. maddesi ile Güneydoğu Anadolu Kararnamesinde olduğu gibi basının haber verme görevine kısıtlama getirilmiştir. Öte yandan söz konusu hükümler halkın haber alma hakkı da engellenmiştir. böylece Anayasa'nın "basın hürdür, sansür edilemez" ifadesiyle başlayan 28. maddesine de ters düşüldüğü görülmektedir.

Basına yasal anlamda birtakım

Körfez krizinin getirdiği ekonomik durgunluk, kağıda gelen zam ve bunun gibi olumsuz etkenler basında önemli ölçüde tiraj kaybına yol açtı..

kısıtlamalar getirilirken gazetecilerin, mesleklerini can güvenliği içerisinde yapmaları yolunda hiçbir önlemin alınmaması da ayrıca dikkati çekiyor. Öyle ki Basın Konseyi'nin saptamalarına göre yalnızca 91 yıl içerisinde basın mensuplarına yönelik 44 saldırı olayının gerçekleştirildiği, bunların da 17 sinin kamu görevlilerince yapıldığı öğrenilmektedir.

Ekonomik kısıtlamalar:

Basın özgürlüğünün engellenmesinin alışılmış yollarından biri olan ekonomik baskılar 1991'de tüm hızıyla devam etti. Bunun önemli görünüşlerinden biri kâğıt zammı olarak karşımıza çıkmakta. Öyle ki 1990 yılında tonu 1.800.000 TL. olan gazete kâğıdının fiyatının 1991'de 2.300.000.- TL. ya yükseldiği gözleniyor. Kâğıda yapılan zam ister istemez gazete fiyatlarının da yükselmesine neden oldu. 1991'in başında en ucuz gazete 500 TL. en pahalı gazete 1200 TL. iken 1991'in sonlarında fiyatlar 1000 liradan başlayarak 2500 liraya kadar çıkmış durumda.

Körfez krizinin getirdiği ekonomik durgunluk, kâğıda gelen zam vb. olumsuzluklar basında önemli ölçüde tiraj kaybına yol açtı. Örneğin, 1990 yılında 5 milyon dolayında olan gazete tirajının 91'de üç milyona düştüğü dikkati çekiyor. Ayrıca bu düşüşün 91 yılı boyunca devam ettiğini görüyoruz. Örneğin, Ocak ayında 3.465.000 olan

tirajın Haziran ayında 3.149.000, Aralık ayında da 3.126.495'e düştüğü gözleniyor.

Öte yandan lotaryaya bağımlılık basına, giderek önemli boyutlara varan mali yükümlülükler getirmeye devam etti. Gazeteler 91 yılında da birbirleriyle akıl almaz bir lotarya yarışına girerek milyarlarca varan harcamalarda bulundular. Örneğin, basın tarafından televizyona yapılan reklam harcamaları 1988'de 21 milyar, 89'da 37 milyar, 90'da 72 milyar olarak saptanmış olup bu miktarın 1991 yılında 100 milyara ulaştığı gözleniyor.

Bütün bunlar basını ekonomik anlamda bir bunalım noktasına getirdi. Öyle ki çalışanlarına bile maaş ödeyemez duruma geldi basını. Bunun sonucunda 1700 e yakın gazeteci işten çıkarıldı. İşin ilginç yanı işten çıkarılan insanların yarıya yakın kısmının hiçbir iş güvencesine sahip bulunmayan sendikası gazetecilerden oluşmasıydı. Bu durum basında çalışanların iş güvencelerini düzenleyen yasa'nın eksikliğinin önemli bir göstergesi olarak değerlendirilmelidir.

Ve basın en az güvenlidir:

Bir yandan çevresini kuşatan engeller çemberi içerisinde asıl işlevleri doğrultusunda hareket edememesi, bir yandan ticari amaca yönelik büyük işletmelere dönüşmesi basına olan güveni zaten sarımsı. Körfez Krizi sırasında sergilenen habercilik anlayışı da bu güvensizliğin haklılığını açıkça ortaya koydu. Basın, gerçekleri ya gizliyordu

ya da çarpıtarak veriyordu. Yani kamuyu bilgilendirme işlevini doğruluk ve yansızlık gibi ahlâk ilkelere doğrultusunda yerine getirmiyör basın. Yapılan araştırmalarda da bu durum açıkça ortaya konmuş bulunuyor. Örneğin, merkezi New York'ta bulunan Gazetecileri Koruma Komitesi'nin Türkiye'deki gazetecilerin içinde buldukları koşulları konu alan 32 sayfalık raporunda da sıkı denetim ve baskı altında bulunan bir basının güvenilirliğinin de olamayacağı belirtilerek bu tür uygulamalardan bir an önce vazgeçilmesi gereği vurgulanmaktadır.

Öte yandan Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği' (TÜSİAD) nin Eylül 1991'de yayınladığı "Türk Toplumunun Değerleri" raporunda da en az güven duyulan kurumlar arasında basının da yer alması dikkati çekiyor. bu duruma, raporda "ciddi habercilik, mantıklı ve bilgilendirici yorumculuğa dayanan gazetecilikten çok sansasyonel haber peşinde koşan gazetelerin hem tiraj hem de sayı olarak son yıllarda artan önemi bu bulgumuz ışığında, belki de basının artık, haber kaynağı olarak Türkiye'deki önemini yitirmekte olduğunun bir göstergesi de sayılabilir" biçiminde bir açıklama getirilmesi de oldukça ilginç ve düşündürücü.

Dördüncü güç olarak nitelenen bir kurumun giderek önemini yitirmekte olması herşeyden önce demokratikleşme süreci açısından gerçek bir felaket sayılır. bir an önce bu gidişe dur denmesi gerekiyor. bunun için de öncelikle siyasal iktidarlar basına karşı baskıcı ve denetleyici değil koruyucu ve destekleyici yönde bir sorumluluk anlayışı içeresine girmelidirler. Diğer yandan basın da toplumdaki işlevini ve yerini yeniden sorgulayarak kendisine bir çeki düzen vermelidir.

BELEDİYELER VE YEREL RADYOLAR

Hıfzı Topuz

Avrupa Konseyi'nin Yerel Radyoların Durumu İle İlgili Kararı

(Karar No. 957, yıl 1991)

1. Anlatım ve Haberleşme özgürlüğü Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonunun 10. maddesi ile güvence altına alınan insan haklarından biridir;

2. Kültürün gelişmesinde ve özgür düşüncelerin oluşmasında radyo ve televizyonun önemli bir rolü vardır;

3. Avrupa Konseyi Parlamentosu yerel radyoların, anlatım ve haberleşme özgürlüğü hizmetinde, kültürün gelişmesinde, düşüncelerin özgür oluşumunda ve tartışılmasında, özel yerleri olduğu kanısındadır;

4. Şimdiye kadar yerel radyolara izin vermemiş olan üye devletlerin bunu sağlamaları gerekir;

5. Bununla birlikte, yerel radyoların anarşik bir biçimde çoğalmalarının yayın dalgalarında kargaşaya yol açabileceği, bunun hava ulaşımını da tehlikeye sokabileceği göz önünde tutulmalıdır. Bu anarşik çoğalma yayınların kalitesine de zararlı olabilir;

6. Radyo yayıncılığı konusunda düzenlemeler yapmış olan üye devletler özellikle dalgaların kullanımındaki kurallara uyulmasına dikkat ederler;

7. Dalgaların dağıtımında ve yerel radyolara yayın hakkı tanıyan lisansların verilmesinde üye devletler şu noktalara dikkat ederler:

- Objektivlik;
- Nicelikten çok nitelik aranması;

- Haber, kültür ve eğlencede çeşitlilik, yayınlanan düşüncelerde çoğulculuk;

8. Programların içeriği konusunda da yerel radyolar siyasal erkin yanı sıra yazılı basın, yayınevleri ve finans grupları karşısında da bağımsız olmalarıdır; yerel radyo şebekelerinin, her ne düzeyde olursa olsun, bir yayın tekeli kurmaları önlenmelidir;

9. Bağımsızlıklarının korunması için parasal kaynaklarında çeşitlilik sağlanmalıdır;

10. Yerel radyolar Devletten, Bölge Yöneticilerinden ve Belediyelerden ödenek alabilirler. Yayın süresinin belirli bir oranını aşmak koşuluyla reklam da alabilirler.

11. Yerel radyoların içeriği şu zorunluluklara uymalıdır:

- Yerel radyoların kalitesi kamusal radyoların kalitesinde olmalıdır;

- Belirli bir düzeyde profesyonellik sunulmalıdır;

- Yerel radyolar kamu hizmetinde uygulanan meslek ahlakı kurallarına, özellikle Avrupa Parlamentosunun yayıncılıkla ilgili 21 Nisan 1989 tarihli raporundaki şu ilkelere saygı göstermelidir:

a) Haberlerde objektiflik, doğruluk ve yansızlık;

b) Haberlerle yorumların birbirine karıştırılmaması;

c) Siyasal, dinsel, sosyal, kültürel ve dil açılarından çoğulculuğa saygı;

d) Kişilerin onur, ün ve özel yaşamlarına saygı;

e) Gençlerin ve çocukların korunması;

f) Eşitlik ilkelerine saygı nedeniyle ırk, kültür, seks, din ve benzeri nedenlerle ayrımcılığa yol açabilecek her türlü davranışların yasaklanması.

12. Yayın dalgalarının uyumlu bir biçimde bölüşülmesini ve dürüst bir rekabetin koşullarını, bölgesel kültürlerle karşılıklı saygıyı sağlamak amacıyla sınır bölgelerinde kamusal güçler arasında bir koordinasyonun oluşturulması;

13. Yukarıda sıralanan bütün ilkelerin uygulanmasını gözetmek amacıyla her ülkede bir kurum kurulmalıdır.

Yayıncılıkta Devlet tekelinin ve Özel sektör radyo ve televizyonlarının dışında üçüncü bir yol vardır. Kamusal yayıncılık. Bu tür yayıncılık kamu hizmeti vermeye yönelik, kâr amacı gütmeyen, halkı aydınlatmaya, eğitmeye, halkla yöneticiler arasında sürekli bir dialog kurmaya, halkın yayıncılığa katılımını sağlamaya yönelik bir yayıncılık türüdür.

Bu tür yayınların gelir kaynağı reklamcılık değildir. Bazı ülkelerde, bu tür yayıncılıkta reklam kesinlikle yasaklanmış, bazen de sınırlı ölçülerde reklam alınmasına izin verilmiştir. Yayınlar hiçbir zaman reklam verenlerin istekleri, eğilimleri yön veremez, yayınlar reklam çevrelerinin egemenliği altına giremez.

Kamusal yayıncılığın en yaygın çeşidi yerel Radyoculuktur. Yerel Radyolara Alternatif Radyolar, Özgür Radyolar ve Çevre Radyoları da denir.

Yerel Radyolar Yerel Televizyonlardan daha demokratik birer iletişim aracıdır. Çünkü özel ve yerel televizyonların kurulması her ülkede büyük sermayenin işi olmuştur. Özel televizyonlar genelde kâr amacı ile kurulmuşlardır, siyasal bir savaşım aracı değildir. Kamusal amaçlara yönelik televizyonlara ve kablolu kamusal TV şebekelerine az rastlanır. Yerel radyolar ise çok ufak yatırımlarla kurulabildikleri için demokratik toplulukların kolayca ulaşabildikleri birer iletişim aracı olmuşlardır.

Yerel Radyoların Özellikleri

- Geleneksel ulusal radyolar, ister devlet radyoları olsun ister özel sektör radyoları, bütün kitlelere seslenirler, yerel radyolar ise belirli bir topluluğa, örneğin bir bölgede, ya da bir kentte yaşayan insanlara, azınlıklara, göçmenlere, kadınlara etnik topluluklara, eşcinsellere, belirli bir dine inanan insanlara.

- Geleneksel ulusal radyolar ya devlet tekeline dayanır, ya da özel sektöre. Yerel ve bağımsız radyolar ise derneklerin, yerel toplulukların, vakıfların, sendikaların, mesleki örgütlerin, üniversitelerin, kadın kuruluşlarının radyolarıdır.

- Bu radyolarda çalışanlar, yayınlarda konuşanlar, oturumları yönetenler, muhabirler, prodüktörler her zaman meslekten yetişen gazeteciler değildir. Birçoğunun radyoculuk dışında başka işleri de vardır, geçimlerini başka yerlerden sağlar, inandıkları bir dava uğruna, ya da meslek aşkı ile bu işi yaparlar.

Belediye radyolarının kadrosu kurulurken devlet radyolarının kadrosu değil, yerel radyoların kadroları örnek alınmalıdır

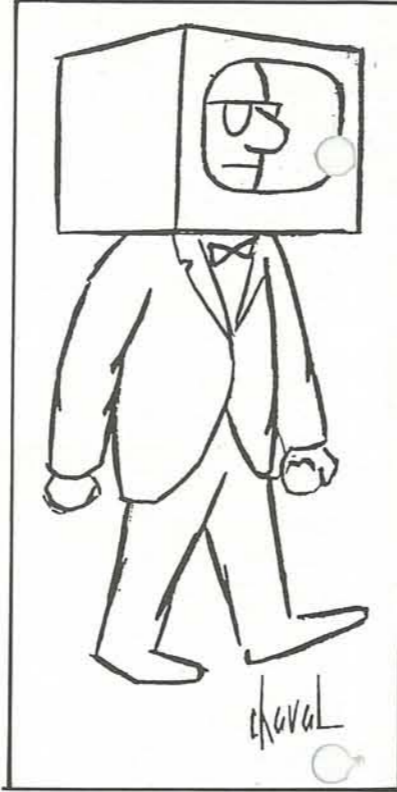
- Geleneksel radyolar genelde dikey bir habercilik hizmeti vermekle yetinirler, alternatif radyolar ise çok yönlü yatay iletişime yönelirler. Yayın sırasında dinleyiciler telefonla sorular sorarak yayına katılır ve seslerini duyururlar.

- Geleneksel radyolar geniş kitlelerin sorunlarına yönelir ve ayrıntılar üzerinde pek duramazlar. Yerel radyolar ise bir bölge ya da kent halkının, dar bir topluluğun sorunlarını ele alır, onları konu edinirler.

- Geleneksel radyolar zengin alt yapıları olan, geniş kadrolu radyolardır. Alternatif radyolar ise basit vericilerle yayın yapabilirler. Teknolojik gelişmeler bu tür radyolara çok geniş olanaklar kazandırmıştır.

Geleneksel radyolar genelde ülke çapında, ulusal radyolardır. Ama, radyo yönetimleri çeşitli bölgelerde yaşayan insanların ilgisini çekebilmek için bölgesel yayıncılığa yöneldiler ve bölgesel vericilerin

aracılığı ile bölge haberlerine daha geniş yer ayırmaya başladılar. Bazı ülkelerde bölge radyoları bir çeşit özerkliğe kavuştu. Ne var ki, geleneksel radyoların sağladığı bölgesellik ve özerklik bir süre sonra dinleyicileri doyurmadı ve insanlar radyolarda daha somut konulara ve kendi haberlerine yer ve-

rilmesini ve kendi müziklerinin çalınmasını istedikler. Bu gereksinimlerin karşısında birçok topluluklar kendi radyolarını kurmaya yöneldiler. İlk başlarda korsan-radyolar kuruldu, sonra da özgür radyolar.

2- Yerel radyoları doğuran etkenler:

Yerel radyoların doğup gelişmesine neden olan etkenler ülkeden ülkeye değişir. Genelde şu etkenler üzerinde durulabilir:

- **Siyasal etkenler:** Siyasal partiler, genelde muhalefet partileri devlet radyolarından diledikleri gibi yararlanma olanakları bulama-

dıkları için kendi radyolarını kurmaya yönelmişlerdir. Bunun sayısız örnekleri vardır (İtalya'da Radikal partinin ve Komünist partinin girişimleri vb..) Marjinal durumda olan ufak partiler, örneğin ekolojistler ve aşırı sol partiler de bu yollara başvurmuşlardır.

- **Sosyal ve kültürel etkenler:** İnsanlar savundukları görüşleri duyurmak, yaymak ve geliştirmek için iletişim araçlarından yararlanmak isterler. Bu alanda en etkili araç radyodur. Gazete ve dergi irtmak büyük yatırımları gerektirir, radyo ise kolayca kurulabilecek bir araçtır. Göçmenler, azınlıklar, belirli dinsel inançlarda olan insanlar kendi sorunlarının tartışılması ve kültürlerinin yaşatılması

Belediye radyolar kendi programlarını oluştururken asla devlet radyolarının programlarını örnek almayacak ve yeni tür programlar hazırlayacaklardır.

birçok ülkede radyolar kurmaya yönelmişlerdir.

- **Ekonomik etkenler:** Bazı bölgelerde güçlü durumda olan üretim firmaları, ya da turizm ve otelcilik işletmeleri kendi bölgelerinin gelişmesi için yerel radyoların kurulmasını desteklerler.

- **Reklamcılık:** Bir takım hizmetler ve ürünler yalnız bir bölgede geçerli olduğu için reklam verenler yüksek tarifeli ulusal radyolardan çok yerel radyolardan yararlanma yoluna gider ve bu tür radyoların gelişmesine yardımcı olurlar.

- **Belediye hizmetlerinin kolaylaştırılması:** Gelişmiş ülkelerde son 20-25 yıl içinde belediyele-

rin iletişim konularına verdikleri önem çok arttı ve belediyeler çağdaş reklamcılık teknolojilerine de başvurarak halkla daha etkili bir iletişim kurmaya yöneldiler. Belediyeler haftalık ya da aylık gazete, dergi, bülten, broşür gibi araçların yanı sıra son dönemlerde afişçiliğe, elektrik panolara önem verdiler, yaptıkları işleri ve hazırladıkları tasarımları video yayınları ve telematik hizmetleriyle de duyurmaya çalıştılar.

Bunların yanı sıra yerel radyoların belediyelerin iletişim çalışmalarında önemli bir rol oynadığı görülür. Belediyeler ya kamusal kuruluş ve derneklerin kurdukları yerel radyoları desteklerler, ya da kendileri doğrudan radyoculuk işine girerler.

Belediyelerin yerel radyoları desteklemesi çok yaygın bir olaydır. Belediyeler yerel radyolara çeşitli kolaylıklar gösterir, yer ve araç sağlar, belediye haberlerini iletir, radyo prodüktörlerinin ve muhabirlerin görevlerini yapmalarına yardımcı olurlar. Belediyeler bazen yerel radyoların sermayelerine katılır, yönetim kurullarına da temsilci gönderirler.

Eğer bir kentte henüz yerel radyolar kurulmamışsa belediyeler bu alanda girişi ele alarak pilot projeler hazırlar ve yayıncılığa öncülük ederler. Amaç çok yönlü iletişimin ve çoğulculuğun ilk örneğini vermektir.

3- Belediye Radyoları:

Belediye radyoları şu amaçlara yönelir:

- Vatandaşa belediyenin etkinliklerini duyurmak; Vatandaşa bilgi vermek; Vatandaşın düşüncesini sormak; Vatandaşa danışmak; Belediye ile vatandaş arasında çok yönlü bir iletişim kurmak;
- Yönetimle ilgili kararlar alınırken vatandaşın katılımını sağlamak;
- Vatandaş davranış değişikliğine alıştırmak ve eğitmek;

- Büyük belediye hizmetlerini, kentin temizliği, su sorunu, yol ve trafik sorunu, doğanın korunması ve gürültü sorunu gibi alanlarda gerçekleştirilen kampanyaları halka duyurmak, anlatmak ve benimsetmek.

Belediye radyolarında belediye başkanının çalışmalarıyla ilgili protokol haberleri, başkanın demeçleri ağırlıkta olursa radyo dinlenmez ve itici olur; belediye yöneticileri çok sık radyodan seslerini duyurmaktan kaçınmak zorundadırlar. Aksi halde radyo bedava dağıtılan belediye gazetelerine döner. Büyük kentlerde bunların okunma oranı % 10'u geçmez.

Kadro: Belediye radyolarının kadrosu kurulurken Devlet radyolarının kadrosu değil, yerel radyoların kadroları örnek alınmalıdır. yerel radyoların personeli genelde 8-10 kişiden oluşur: bir müdür, bir

Yerel radyolar yerel televizyonlardan daha demokratik bir iletişim aracıdır

program müdürü, bir iki animatör. birkaç muhabir ve birkaç teknisyen.

Yerel radyolarda çalışanlar bu işi bir kamu hizmeti olarak yaparlar. Çoğunun radyo dışında geçimlerini sağladıkları başka işleri de vardır. Onlar için radyo amatörce yapılan bir kültür işi, ya da sosyal ve siyasal bir davranıştır. Olaylara yorum getirmeye, dinleyiciye ışık tutmaya, izleyicilerle bir dialog kurmaya çalışırlar. Yerel radyolarda ücretle çalışanların sayısı ancak birkaç kişidir.

Belediye radyoları ise kentin büyüklüğüne göre daha geniş bir kadroyu gerektirir. İstanbul'da kurulacak bir belediye radyosunun kadrosu ile örneğin Gaziantep'te kurulacak bir radyonun kadrosu elbette aynı olmaz. İstanbul'da kurulacak bir radyo bütün ilçelerde muhabir bulundurmaya amaçlar, kentteki büyük işletmelerden haber almaya

yönelir, trafik olaylarını sürekli izlemeye çalışır, bunlar geniş kadroyu gerektirir. Yabancı ülkelerde kent düzeyinde çalışan başkent ya da büyük kent radyolarında böyle bir zorunluluk yoktur. Örneğin Paris Belediyesinin radyosu olan Tour Eiffel çok ufak bir kadro ile çalışır Çünkü trafik haberlerini ve kentle ilgili genel haberleri Devlet radyosu niteliğinde olan France Inter ve FIP verir. France-Info 24 saat sürekli haber yayını yapar, France-Culture kültürel haberleri duyurur, bunları vermek Radio Tour Eiffel'in görevi değildir. Ama İstanbul'da bu tür yayınlarda bir boşluk olduğu için belediye radyosu bu haberleri de vermeye zorlanacaktır.

Gaziantep'te kurulacak bir radyo ise çok sınırlı bir kadro ile yetinebilir. kentle ilgili haberler belirli merkezlerde toplanmaktadır, trafik İstanbul trafiğine hiç benzemez, helikopterle trafiğin akışını izleme zorunluluğu yoktur. Bu bakımdan kadro sorunu kolayca çözümlenebilir. Yani, herbir belediye kendi çapına ve olanaklarına göre bir kadro oluşturacaktır.

Program: Belediye radyoları kendi programlarını oluştururken asla Devlet radyolarının programlarını örnek almayacak ve yeni tür programlar hazırlayacaklardır.

Programlarda nelere yer verilmez:

- Devlet başkanının, hükümet başkanının, bakanların, parti liderlerinin demeçleri. Bunlardan ancak birkaç cümlelik özetler verilebilir.
- Dış haberler: Çok önemli olaylardan birkaç cümle ile söz edilebilir.
- Bayram, şenlik ve yıldönümleri ve karşılama törenlerindeki protokol konuşmaları ve kutlama mesajları.
- Valinin ve Belediye başkanının bürokratik demeçleri.
- Reklamlar.

Animasyon: Programlar animasyon ağırlıklı olur. Yani haberleri okuyan spiker yok, olayları bir dost sesiyle anlatan bir ya da iki animatör vardır. Bunlar Devlet radyolarında alışılmış olan katı kalıpları ve biçimselliği yıkararak yayınlarda canlılığı, içtenliği sağlarlar.

Animatörlerin genel kültür düzeylerinin yüksek olması gereklidir. Hazırlıksız konuşma, çabuk tepki gösterme ve yanıt verme yetenekleri de aranır. Animatörler konuştukları kimselere ve dinleyicilere karşı da çok saygılı olur, laubaliğe kaçmazlar. Tiyatro deneyimi olan kişiler animatörlükte başarılı olabilirler.

Kamuoyu araştırması: Radyonun kuruluşundan önce kentte bir kamuoyu araştırması yapılarak şunlar saptanmalıdır:

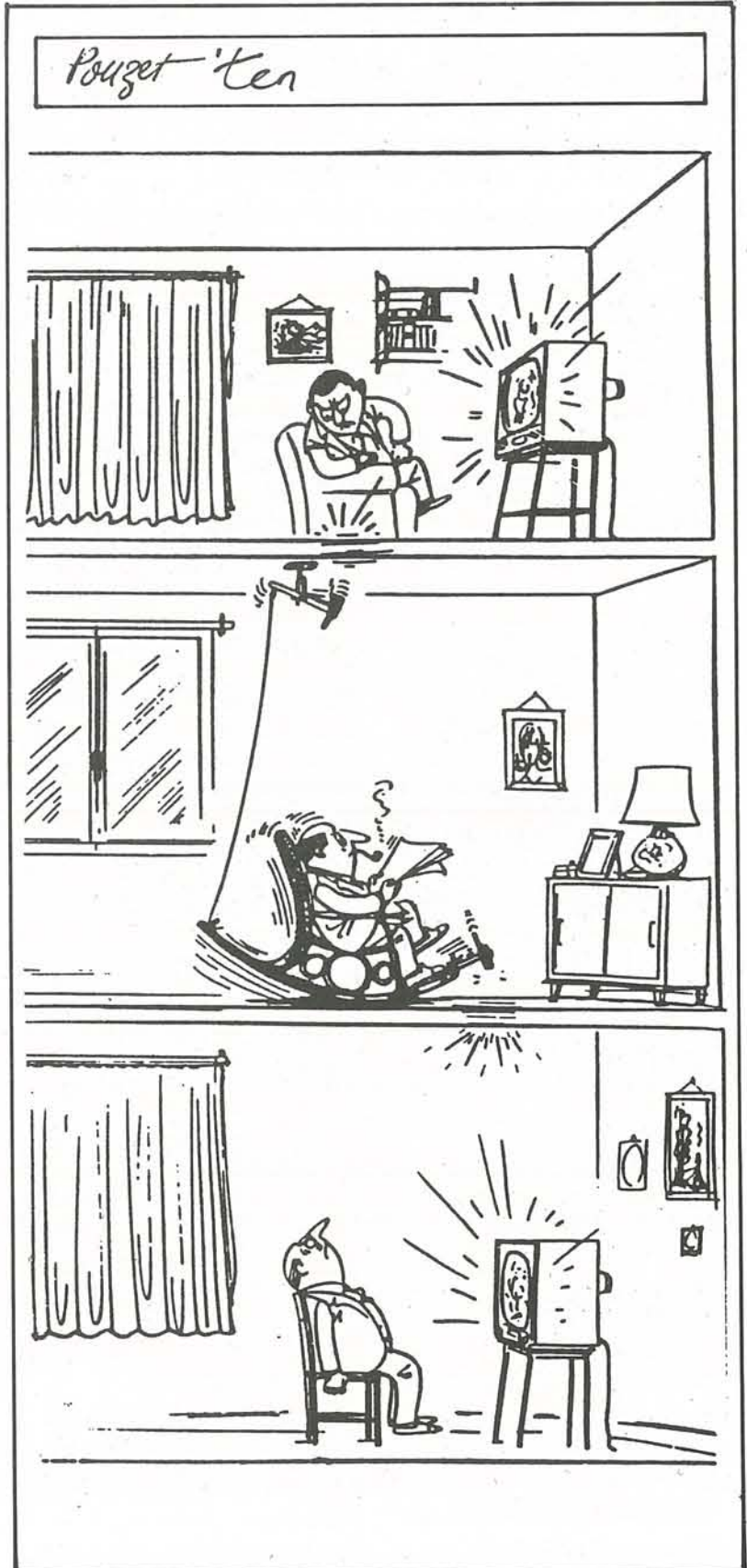
- Radyosu olanların ve radyo dinleyenlerin oranı;
- Hangi radyolar dinleniyor? Radyo 1, Radyo 2, Radyo 3, Radyo 4, Polis Raydosu.,
- Hangi saatlerde radyo dinleniyor?
- Hangi programlar daha çok dinleniyor?
- Televizyonu olanların ve TV izleyenlerin oranı,
- Hangi saatlerde TV izleniyor?

- İstanbul, Ankara ve İzmir dışındaki kentlerde: Yerel gazetelere gösterilen ilgi, yerel gazetelerdeki yerel haberler yeterli oluyor mu?

- Radyo, TV, basın yerel sorunları yansıtıyor mu? Yerel kültür ve geleneklerin gelişmesine yardımcı oluyorlar mı?

- Yerel radyoyu dinleme eğilimi gösterenlerin yaşları, meslekleri, cinsiyetleri, eğitim düzeyleri.

Belediyelerin bütün bu koşulları göz önünde bulundurmadan ve gerekli araştırmaları yapmadan girişecekleri radyo yayınları başarılı olmayabilir.

SEMPOZYUM...PANEL...TOPLANTI

TÜRSAK Sempozyumu

Türkiye'nin Yeni Radyo - Televizyon Düzeni

Yeni bir radyo ve televizyon yasasının hazırlıkları nedeniyle Türkiye Sinema ve Audiovisuel Kültür Vakfı (TÜRSAK) son aylarda iki toplantı düzenledi.

Bunların birincisi 14 Aralık 1991'de Mimar Sinan Üniversitesinde yapıldı. Konu "Türkiye'nin yeni Radyo Televizyon düzeni" idi.

Kültür Bakanı Fikri Sağlar'ın açış konuşması ile başlayan toplantının birinci oturumunda önce Devlet Bakanı Gökberk Ergenekon, sonra TÜRSAK Yönetim Kurulu Başkanı Osman Kavala, Prof. Cevat Çapan, Doç. Dr. Melih Pazarıcı, Telsiz Genel Müdür Yardımcısı Alev Erlevent, Prof. Ersan İlal, Mahmut Tali Öngören ve Hıfzı Topuz birer konuşma yaptılar. Konuşmacılar genelde yeni bir radyo ve televizyon yasasının çok acele çıkartılması gerektiğini vurguladılar; frekans bölüşülmesi üzerinde dur-

dular, özel yayıncılıkla devlet yayıncılığı arasında devletten bağımsız, özel sektörün tekelinde olmayan kamusal yayıncılığın yararlarını vurguladılar; TRT'nin özzerkliğe kavuşturulması için bir an önce yasal önlemlerin alınmasını önerdiler. Kültür Bakanı Fikri Sağlar ile Devlet Bakanı Gökberk Ergenekon da bu konularda gelecek her türlü öneriye açık olduklarını belirttiler.

Toplantının öğleden sonraki bölümü bir panelden ve bir tartışmadan oluşuyordu. TÜRSAK Yönetim Kurulu üyesi Suha Arın'ın yönettiği panele Boğaziçi Radyo ve Televizyon Genel müdürü Yılmaz Dağdeviren, Show TV temsilcisi Nuri Çolakoğlu, İMAJ-TV temsilcisi Cemil Noyan, Mega 10 temsilcisi Osman Uslu, ANAP adına Bülent Akarcalı, SHP adına Tayfun Ün, DYP adına Gökberk Ergenekon ve Sosyalist Parti adına Hüseyin

Yin Karanlık ve TRT adına Akın Beşiroğlu katıldı.

Sempozyumun sonunda TÜRSAK çeşitli önerileri özetleyerek aşağıdaki bildireyi yayınladı.

1. Çoksesliliğin demokrasinin bir gereği olduğundan hareketle, Anayasının ilgili maddesi değiştirilerek bir yasa çıkarılmalıdır. Radyo - televizyonla çoğulculuğa dayanan.

2. Çıkarılacak yasa, taşıyıcı ile taşınanın tek elde toplanmasına izin vermemeli, "mesaj ile taşıyıcının ayrılığı" ilkesini gözeterek, taşıyıcı kanallardan (uydu, uydu merkezi, vericiler, link hatları, PTT kanalları vb.) tüm radyo - televizyon yayıncılarının hakça yararlanmasını sağlamalı; taşıyıcı kanallarını elinde bulunduran kuruluşların radyo - televizyon yayınları yapmalarını engellemelidir.

3. Çıkarılacak yasa, Türkiye sınırları dışından Türkiye'ye yönelik olarak yapılan radyo - televizyon yayınlarını UNESCO'nun konuya ilişkin ilkeleri çerçevesinde düzenlemeli, bu konuda keyfi uygulamalara izin vermemelidir.

4. Yeni çıkarılacak yasa ile, siyasi partilerden, yüksek yargı organlarından, üniversitelerden, mesleki ve demokratik kitle örgütlerinden seçilmişlerin çoğunlukta olduğu ÖZERK bir TÜRKİYE RADYO - TELEVİZYON KONSEYİ oluşturulmalıdır.

5. Türkiye'deki tüm radyo - televizyon frekans dağıtımı ve planlaması anılan Konsey'in yetkileri içinde olmalıdır. Tüm radyo - televizyon yayın kurum ve kuruluşlarının yükümlülük belgeleri Konsey'in onayından geçmeli ve Konsey lisans koşullarına uygun yayın yapmayan kurum ve kuruluşların yayınlarını geçici olarak durdurmak, lisanslarını iptal etmek gibi yaptırım güçlerine sahip olmalıdır.

6. Konsey; Paris Şartı, Helsinki Nihai Senedi ile ona ek anlaşmalar, UNESCO "mediaların Temel İlke-

Gaziantep Paneli ve Belediye Radyosu

TÜRSAK'ın Gaziantep Belediyesi ile birlikte 23 Aralık 1991'de düzenlediği ikinci toplantının konusu "Yerel Yönetimler ve Kamusal Radyo-Televizyon Yayıncılığı" idi. Suha Arın'ın yönettiği panele Yılmaz Dağdeviren, Prof. Ersan İlal, Aydın Köymen, Mahmut Tali Öngören ve Hıfzı Topuz katıldı.

Konuşmacılar, belediyelerin özel radyo ve televizyon kurabilmeleri için gerekli koşulları anlattılar ve kamusal yayıncılığın devlet baskısı ve özel sektörün kara yönelik girişimleri karşısında demokratik gelişmelere geniş ölçüde katkıda bulunacağını vurguladılar.

Gaziantep Belediye Başkanı Celal Doğan da yapılacak somut önerilerin ve kendisine sunulacak ayrıntılı bir proje tasarısının ışığında, yasal koşullar el verir vermez bir Gaziantep Radyosu'nun kurulması işine girişeceğini açıkladı.

leri Bildirgesi" ve Avrupa Konseyi Strasbourg Sözleşmesi çerçevesinde, tüm radyo - televizyon yayınlarında, insan haklarına saygı, ırkçılığın desteklenmemesi, savaş kışkırtıcılığı yapılmaması, kültürel çoksesliliğin korunması, barışın ve uluslararası anlayışın, düşünce, anlatım ve haber özgürlüğünün savunulması ilkelerinin gözetilmesini sağlayacak yetki ve sorumluluklara sahip olmalı ve gerekli yaptırımları uygulayabilmelidir.

7. Gelişmiş teknolojiyi üreten ülkelerden bu teknolojiyi henüz üretemeyen ülkelere doğru tek yönlü bir kültürel yayın bombardımanının sakıncalarını dile getiren ve insanlığın ortak malı ve mirası olan kültür çeşitliliğinin geliştirilerek korunmasının önemine işaret eden UNESCO 1983 Uluslararası İletişim Semineri Sonuç Raporu ilkelere çerçevesinde ve ulusal sinemanın korunup geliştirilmesine katkıda bulunmak üzere, televizyon yayınlarında yerli yapımların kotalarla korunması ve kültürel eğitimsel içerikli yayınlara ağırlık verilmesi, anılan Konsey'in gözetiminde olmalıdır. Konsey, yerli yapımların yanı sıra, kültürel çoksesliliğin korunması yönünde Avrupa Konseyi ve Avrupa Parlamentosu'nun önerilerini dikkate alarak, evrensel kültürün nitelikli ürünlerini de kotalarla korumalıdır.

8. Konsey; radyo - televizyon yayının ve kanallarında, haber, kültür, müzik, yerli ve yabancı film, çocuk ve eğlence programlarının oran, süre ve yayın saatleri ile reklam oranları ve reklam kesintisi süre ve yoğunluğunun saptanması, din ve mezhep, şiddet ve pornografik istismara yönelik yayınların denetlenmesi konularında yetkili olmalıdır.

9. Konsey; çok uluslu ve yabancı firmalarla ulusal firmaların radyo - televizyon yayını ve kanallarına ortaklık paylarını kotalarla sınırlandırarak tekelciliğin önlenmesini gö-

DIŞ DÜNYADA İLETİŞİM

Türkdil Ülke ve Topluluklar Arasında İletişimde İşbirliği Konferansı Danışma Toplantısı

Türkdil ülke ve topluluklar arasında iletişim alanında işbirliği sağlanması için bölgesel bir konferansın toplanması Kasım 1991'de UNESCO Genel Konferansı sırasında ele alınmış ve bu tasarı Yugoslavya ve Rusya tarafından desteklenmişti.

UNESCO Milli Komisyon Yönetim Kurulunun 20 Aralık 1991 toplantısına İletişim Komitesi tarafından bu konferansın hazırlıkları üzerinde bilgi verilmiş ve bu amaçla bir danışma toplantısının düzenlenmesi önerilmişti.

Konuya ilgi duyması beklenen kurum ve kişilerin çağrıldığı toplantı 17 Ocak 1992'de Vakıflar bankası salonunda yapıldı. Toplantıda şu noktalar üzerinde duruldu:

I- Konferansın amacı: UNESCO ilkelerine bağlı olarak ve dünyadaki gelişmeleri göz önünde tutarak Orta Asya, Kafkasya, Balkanlar ve Doğu Avrupa'da Türkdil ülke ve topluluklar arasında iletişim bağlarını güçlendirerek kültürel işbirliğinin ve karşılıklı dostluk anlayışının geliştirilmesine uygun, laik ve çağdaş bir yaklaşımla katkıda bulunmak ve bu gelişmelerin siyasal ve ekonomik işbirliğine ve turizme katkılarına sağlayacak bir ortam hazırlamak.

II- Çağırılacak ülkeler: Konferansa şu ülke ve toplulukların çağırılması önerildi: Azerbaycan, Türkmenistan, Özbekistan, Kazakistan, Kırgızistan cumhuriyetleri, Yugoslavya, Bulgaristan, Romanya (Gagavuzlar) ve Rusya'da türkçe

konuşan topluluklar.

II- Ülke ve toplulukların profili: Aşağıdaki konularda belge hazırlanması istendi:

Ülke ve topluluklar üzerinde genel bilgiler (nüfus, coğrafya, ekonomi, eğitim...)

Media'ların durumu: Basın, radyo, TV, gazetecilik eğitimi, Mesleki örgütler, Tiyatro, Sinema, Film üretimi, Kitap...

Dil sorunu: Dilin ortak yanları, anlaşma güçlükleri, değişik lehçeler...

Bu konuda Dış İşlerinin belgelerinden, Prof. Ahmet Ercilasun'un hazırladığı sözlükten yararlanacağı belirtildi. Katılımcılar kendi kaynaklarından belge sunacaklarını söylediler.

Uygur Tazebay öğrenci bursları ve Türkiye ile adı geçen ülkeler arasında öğretim üyesi mübadelesi üzerinde durdu.

İber Ortaylı lehçe tasnifinin güçlüklerini vurguladı, dilde iletişim araçlarının rolü ve etkileri üzerinde açıklamalar yaptı.

IV- İletişimde İşbirliği alanları:

Bölgesel Konferansın şu konulara eğilmesi önerildi:

Basın: Günlük gazete yayınlanması olanakları araştırılırken bu tür gazetelerin Türkiye'de mi, yoksa öteki ülkelerde mi yayınlanmasının daha gerçekçi olacağı üzerinde duruldu. Türkiye'de yayınlanacak

zetecek yetkilere sahip olmalıdır.

10. Konsey radyo - televizyon yayınlarında devlet tekeli alternatifinin sadece özel radyo - televizyonlar değil, öncelikle kamusal radyo - televizyonlar olduğu gerçe-

ğinden hareketle, kamusal ve yerel radyo - televizyonların kurulması yolunda gerekli önlemleri almakla ve koşullarını saptamakla yükümlü olmalıdır.

bölgesel bir gazetenin dil bakımından bütün Türkdil ülkelerce anlaşılması olanak dışı olduğundan ayrı ayrı lehçelerde gazete çıkartılması önerildi. Bu tür gazetelerin Türkdil ülkelerde basılması olanaklarının da araştırılması öne sürüldü.

İlk başlarda haftalık ya da aylık gazete ve dergi çıkartılmasının incelenmesi istendi.

Radyo: Türkiye'nin sesi ile TRT bu ülkelere yönelik yayın yaptığı ama, piyasada yaygın olan transistör radyolarla kısa dalga yayınların geniş kitlelerce sürekli izlenmesinin kolay olmadığı vurgulandı. bu nedenle o ülkelerde yerel radyoların kurulmasının daha yararlı olacağı belirtildi. Doğu Avrupa'daki eski Sosyalist ülkelerde Fransızların da bu tür yerel radyo yayını yaptıkları anımsatıldı. Türkdil ülkelerde kurulacak yerel radyoların programlarının birçoğunun yerel lehçelerde Türkiye'de hazırlanıp oralara gönderilmesi üzerinde duruldu.

Televizyon: Türkiye'de Türkdil ülkelere ve topluluklara uydu aracılığı ile yayın olanakları araştırılarak değişik saatlerde değişik lehçelerle kültürel ağırlıklı yayınlar düzenlenmesi önerildi.

V- Toplantının zamanı:

Dış İşleri Bakanlığı Kültür İşleri Genel Müdürü İsmet Birsel Türk Tanıtma Vakfı (TÜTAV)'ın Orta Asya Cumhuriyetleri ile Azarbaycan'dan çağrılacak temsilcilerin katılımı ile Mayıs sonunda Ankara'da bir toplantı yapılacağını ve bu toplantıda iktisadi, bilimsel, kültürel işbirliği ile turizm ve iletişim alanlarında ortak projelerin oluşturulacağını üzerinde durulduğunu

belirtti. İletişimde İşbirliği Konferansının da bu toplantıdan sonra, Kasım 1992'de yapılmasını önerdi. O zamana kadar da adı geçen ülkelerde temsilcilerimizin de bulunacağını sözlerine ekledi.

Anadolu Ajansı temsilcisi Hulki Cevizoğlu bu toplantının çok kısa zamanda, örneğin Nisan 1992'de yapılması yolunda bir öneri getirdi. A.A.'nın adı geçen ülkelerden Reuter aracılığı ile haber aldığını, Suudi Arabistan ve İran gibi ülkelerin Orta Asya ve Kafkasya'daki müslüman ülkelere büyük önem verdiklerini ve bu bakımdan bizim geç kalmamamız gerektiğini vurguladı.

VI- Çeşitli öneriler:

Mahmut T. Öngeren adı geçen ülkelere Türk filmlerinin satılması için hemen ilişkiye geçilmesi gerektiğini vurguladı. Bu ülkelerde yüzlerce sinema salonunun bulunduğunu ve Türk filmlerinin oralarda çok geniş ilgi uyandıracığını belirtti.

İlber Ortaylı Orta Asya ülkelerindeki dillerin gelişmemiş olduğunu ve bu yüzden birçok güçlüklerle karşılaşılacağını söyledi.

Recep Bilginer hazırlanacak profillere tiyatronun eklenmesini önerdi.

Uygur Tazebay dil birliğinin sağlanması için alınması gereken önlemler üzerinde durdu.

İsmet Birsel Türkdil ülkelerinde yayınlanan kitapların Türkçeye çevrilerek tanıtılmasını önerdi.

Sonuç:

- Profillerin en kısa zamanda hazırlanması istendi;
- İletişimde İşbirliği Konferansı için danışma toplantılarının sürdürülmesine karar verildi.

Avrupa'da Bağımsız Medyalar

Ukrayna Demokratik Basın Derneği, Avrupa Özgür Radyolar Federasyonu ile Forum Civique Europeen'in desteği ile 11-17 Nisan 1992'de Kiev'de "Avrupa Ortak Evinde Bağımsız Media"lar" adlı bir toplantı düzenliyor.

YENİ ÇIKAN KADIN

Gazeteciler Cemiyeti Yayını, İstanbul, 1991. (Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Bölümü, Yüksek Lisans tezi)

Son yıllarda kadını konu alan çalışmalarında bir yoğunluk gözlenmektedir. Kadının, ev dışı iş yaşamında da giderek daha fazla yer almaya başlaması, konuya farklı boyutlarıyla yaklaşan araştırmaların da yoğunlaşmasına neden oldu. Çeşitli iş kollarında veya çeşitli mesleklerde kendisini kanıtama yolunda olan kadının, basın mesleğindeki durumu nedir acaba? Ayşe Asker hazırladığı yüksek lisans tezinde bu sorunun yanıtını veriyor.

Çeşitli gazetelerde çalışan kadın gazeteciler üzerinde sormaca uygulanarak yapılan çalışmada basımızda görev yapan kadınların içinde buldukları durum, çalışma koşulları ve karşı karşıya oldukları sorunlar çeşitli yönleriyle tartışılıyor. Ayşe Asker'in saptamalarına göre kadının erkeğe bağımlılığı iş yaşamında da görülmekte. Bu da onların, mesleklerinde gelişmeleri-

Milliyet 1950 Genel Yayın

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 1991.

Milliyet gazetesi 40. yayın yılını geride bırakmış, Türk basımında gelen yayın organlarından biri. Ancak bugüne kadar hiç bir sistemli incelemeye konu edilmemiş bir gazete. Ejder Çelik Milli-

YAYINLAR...

GAZETECİLER

● Ayşe ASKER

ni ve gazeteci olarak bir kimlik kazanmalarını güçleştirmekte. Mesleğin, ekonomik anlamda da tatminkar olmaması bu durumu daha bir pekiştirmektedir.

Öte yandan meslekteki geçmişlerinin çok uzun olmayışı nedeniyle mesleki deneyimlerinin henüz tam anlamıyla gelişmemiş olması onların, çalıştıkları kurumların üst düzeylerinde görev almalarına engel olmaktadır. Bu da kadın gazetecilerin, kurumlarının karar verme süreçlerinden uzak kalmalarına ve

erkekler tarafından konulan, çoğunlukla da erkeğe hitap eden kurallar dizgesi tarafından yönetilmesine neden olmaktadır. Ki bu da onların mesleklerinde daha etkin ve konuma gelmelerini zorlaştırmaktadır. Sonuçta da ülkemizde gaze-

Türk
basınında
kadının
gazeteci
olarak
sorgulanması

kadın gazeteciler

AYŞE
ASKER

tecisi olarak kadın, basın mesleğinin gerektirdiği üretkenlikten uzak, çevresini saran kurallar çemberinin dışına çıkamayan, sıradan bir memur konumunda kalmaya mahkum olmaktadır.

- 1970 Bir Dönemin

Politikası

yet'i kuruluşundan 12 Mart muhtırasına kadar olan yirmi yıllık bir dönemini inceliyor. Ali Naci Karacan gibi Türk basınının renkli bir siması tarafından kurulan gazete önce Demokrat Parti'nin inancılı bir destekçisi. Karacan'ın ölümünden itibaren Abdi İpekçi'nin yönetimine giren gazete aslında pek çok ya-

yın gibi siyasal iktidara karşı temkinli davranan bir gazete olma özelliğini sürdürüyor. 1960 Devrimi öncesi giderek baskıcı bir politika izleyen iktidarı ve uygulamalarını eleştirmek için 27 Mayıs'ı bekleyecek olan Milliyet Ejder Çelik'in saptamasına göre daha sonra sosyal demokrat bir çizgide yayını sürdürülecektir.

Ejder
ÇELİK

FRANSA'DAN

Geçen yıl Fransa'da yayımlanan kitaplardan şunları seçtik:

- Jean Marie Charon: L'Etat des Médias; Yayınlayan: La Découverte - Médias pouvoirs - CEPS; 462 sayfa.

- Dominique Wolton: War Game, L'Information et la Guerre; Flammarion, 290 sayfa.

- Alain Woodrow: Information Manipulation, Edition de Félin, 240 sayfa.

- Marc Ferro: Information en Uniforme, Editions Ramsay, 130 sayfa.

- Yves Manou: C'est la Faute au Médias, Payot, 244 sayfa.

- Andreas Freund: Journalisme et Mésinformation, yayınlayan: La Pensée Sauvage, 370 sayfa.

- Yves Roucaute: Splendeurs et Misères des Journalistes; yayınlayan: Calmann-Levy, 416 sayfa.

- Marc Martin: Histoire et Médias, Yayınlayan: Albert Michel, 306 sayfa.

- Jean - Marie Cotteret, Gouverner c'est paraître, PUF, 176 sayfa.

- Emanuel Faux, Thomas Legendrand, Gilles Perez: Plumes de l'Ombre Editions Ramsey, 270 sayfa.

- Pascal Griest: Les Révolutions de la Communication: Hachette, 260 sayfa.

- Milou Boon, Ryst, Vinay: Lexique de l'audiovisuel, Dalloz, 288 sayfa.

- Jean - Poul Truxillo, Philippe Corso: Dictionnaire de la Communication, Armand Colin, 592 sayfa.

- Chikh Bekri: L'Unesco, "Une entreprise erronée?" yayınlayan Publisund, 300 sayfa.

- Judith Lazar: Sociologie de la Communication de Masse, Armand Colin, 240 sayfa.

İLETİŞİM DÜNYASI
İLTEŞİM KOMİTESİ YAYINI
Sahibi:
Unesco Türkiye Milli Komisyonu
Adına
Prof. Dr. Suat Sinanoğlu

Sorumlu Yayın Müdürü:
Hıfzı Topuz
Yayın Kurulu
Hıfzı Topuz, Korkmaz Alemdar,
Raşit Kaya, Oya Tokgöz,
Mahmut Tali Öngören

Yazma Adresi:
Unesco Türkiye Milli Komisyonu,
Göreme Sokak No: 7
Kavaklıdere - ANKARA
Fiyatı : 1000 TL.
yapım:MAKRO LTD.ŞTİ.230 41 35

26.UNESCO GENEL KONFERANSI PARİS'TE TOPLANDI

Gaye Oymak

26. UNESCO Genel Konferansı 15 Ekim - 7 Kasım 1991 günleri arasında Paris'te toplandı.

Kurumun iki yıllık (1992 - 1993) program ve bütçesinin görüşülerek onaylandığı bu Genel Konferansa Türkiye adına katılan delegasyon üyeleri gerek Genel Kurulda, gerek Program Komisyonlarında söz alarak görüş, öneri ve eleştirilerimizi dile getirdiler.

26 Ekim 1991 günü UNESCO Yürütme Kurulu üyelikleri için yapılan seçimlerde eski Kültür Bakanlarımızdan Prof. Talat S. Halman, Yürütme Kurulu üyeliğine seçildi.

UNESCO Sözleşmesinin onaylanmasının 30. yıldönümü olan 1995 yılının "Hoşgörü Yılı" olarak ilan edilmesinin Birleşmiş Milletlere UNESCO tarafından önerilmesine ilişkin karar tasarımız - bu karar tasarısına Peru ortak sunucu olmuştur- büyük bir ilgiyle karşılanarak Genel Konferansa onaylandı.

Ayrıca 1988'de Ankara'da toplanan XIII. Balkan ülkeleri Milli Komisyonları Konferansında alınan ve bu ülkelerde kadının durumu konusunu çeşitli yönleriyle incelenmesi amacıyla bir dizi toplantı düzenlenmesine ilişkin karar uyarınca bu toplantılardan ilkinin Türkiye'de UNESCO Türkiye Milli Komisyonu tarafından 1992 yılında "kadının yasal ve toplumsal hakları ve bu hakların kullanımı" konusunda düzenlenmesi ve "Akdeniz ülkelerinde çevre ve kadın konulu bir araş-

tırma yapılması"na ilişkin karar tasarılarımız da kabul edilerek UNESCO Programına alındı.

31 Ekim 1991 günü yapılan seçimlerde Türkiye, "Kültürel Kalınma Dünya Onyılı Hükümetlerarası Komitesi" ve "UNESCO mer-

kez yapısı Komitesi" üyeliğine getirildi; "Kültür varlıklarının ait oldukları ülkelere iadesi veya kanunsuz yollardan elde edilmiş olmaları halinde geri verilmesini teşvik Hükümetlerarası Komitesi" üyeliğine ise yeniden seçildi.

İnsanlığın Bilimsel ve Kültürel Gelişimi Tarihi 5.cilt editörler toplantısı

UNESCO tarafından gözden geçirilerek yeniden yazdırılmakta olan "İnsanlığın Bilimsel ve Kültürel Gelişimi Tarihi" nin 16.- 18. yüzyılları kapsayacak 5.cildinden sorumlu yazım heyetinin Türk Bilim Adamlarının da katılımıyla Türkiye' de toplanması 25. UNESCO Genel Konferansınca onaylanmıştı.

Genel Konferansın bu kararı uyarınca " İnsanlığın Bilimsel ve Kültürel Gelişimi Tarihi 5. Cilt Editörleri" 30 Mart-2 Nisan 1992 tarihleri arasında Ankara'da toplanacak.

Dışişleri Bakanlığı, Kültür Bakanlığı ve UNESCO Türkiye Milli Komisyonu'nun işbirliği ile düzenlenecek bu toplantıya Prof. Halil İnalıcık ve Prof. Peter Burke' nin baş editörlüğünü yaptığı ve Prof. Habib, Prof. T. Kusamitsu, Prof. J. Ki-Zerbo, Prof. C. Martinez Shaw, Prof. L. B. Tchernjak, Prof. E. Trabulse, Prof. W. Mc Neill, Prof.J. Spence' den oluşan 5. cilt editörlerinin yanısıra gözlemci olarak Prof.Dr. Sinan Akşin,Prof.Dr. Oluş Arık, Prof.Dr. İlber Ortaylı, Ord. Prof.Dr. Aydın Sayılı, Prof. Bahattin Yediyıldız, Prof.Dr. Yaşar Yücel ile UNESCO Sekreterliği mensupları katılacaktır.

UNESCO Haftası Eskişehir'de yapıldı

27. UNESCO Haftası 22-29 Kasım 1991 günlerinde Eskişehir' de yapıldı.Eskişehir Valiliği ve Anadolu Üniversitesi' nin işbirliğinde düzenlenen haftada dünyadaki değişen koşulların Türkiye ve UNESCO'ya yaptığı etkiler, eğitim, iletişim, çevre ve tarih konularında açık oturumlar ve konferanslar düzenlendi, sergiler açıldı, Eskişehirliilere tiyatro ve opera gösterileri sunuldu.

Milli Komisyon Başkanı Prof. Dr. Suat Sinanoğlu'nun belirttiği gibi bu hafta, UNESCO'nun yapısı ve özünün yani varlığının tehlikede olduğu dünya koşulları içinde düzenlendi. Evrensel barış idealini yerleştirmek amacıyla kurulan UNESCO Eskişehir'de bir kere daha çalışmalarını, amaçlarını kamuoyuna doğrudan anlatma olanağı buldu.